

Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва та зміни в його структурі. Конституція УРСР 1978 р. «Розвинутий соціалізм».

Історія України, 11 клас, тема 23,
Хорькова Л.В., КЗШ № 114

«Застій»

- Період 1964—1985 рр. дістав назву «застій».
- Застій не передбачав припинення розвитку країни.
- Здійснювалися реформи (друга половина 1960-х рр.), реалізовувалися п'ятирічні плани, велось активне будівництво тощо.
- Для тих часів характерне досягнення відносної соціальної та матеріальної стабільності.

Етапи періоду застою

- I етап (1965—1970) — спроба проведення економічних реформ, які мали б упорядкувати економіку СРСР після «реформаторської гарячки» хрущовського періоду (реформи Косигіна).
- II етап (1970—1982) — наростання кризи, «консервація» існуючої в СРСР системи.
- III етап (1982—1985) — зміни в партійному керівництві. Усвідомлення кризового стану радянського суспільства.

Економічна криза

- Дефіцит товарів.
- Відмова або повільне запровадження нових технологій.
- Невисока якість більшості товарів.
- Продовольча криза; хронічна криза сільського господарства.
- Прихована інфляція (зростання цін при незмінних розмірах заробітної плати).
- Переважно екстенсивний шлях розвитку економіки.
- Висока затратність виробництва, енергоємність і матеріаломісткість продукції.

Політична криза

- Воєнні авантюри й нездатність вийти з них (Афганістан, Ефіопія, Ангола тощо).
- Нездатність вищого керівництва реагувати на нові тенденції розвитку світу. «Старіння» керівництва.
- Недієздатність законодавчих органів.
- Втрата динамічності в розвитку радянської моделі і, відповідно, її привабливості для інших країн.
- Корупція у вищих ешелонах влади: хабарництво, криміналізація, просування по службовій драбині за принципом знайомства, родинних зв'язків, особистої відданості.
- Посилення репресій проти інакомислячих.

Ідеологічна криза

- Розчарування в правильності обраного шляху розвитку (побудова комунізму).
- Розходження між ідеологічними догмами і реаліями життя.
- Усвідомлення нереальності досягнення мети побудови комунізму.
- Зростання дисидентського руху і настроїв у суспільстві.
- Посилення ідеологічного тиску на суспільство.

Екологічна криза

- Бездумна експлуатація природних ресурсів.
- Відсутність наукового обґрунтування у розміщенні виробничих потужностей.
- Руйнування природного середовища, придатного для життя людей (забруднення водоймищ, атмосфери тощо).
- Поступова деградація нації (генетичні зміни, зростання дитячих захворювань і народжуваності нездорових дітей, скорочення народжуваності, зростання числа хронічних захворювань тощо).

Розвинутий соціалізм

- У 1967 р. була висунута концепція «розвинутого соціалістичного суспільства», яка стверджувала, що неможливо здійснити негайний «скачок» у комунізм.
- Має пройти час, упродовж якого соціалізм повинен розвиватися на власному ґрунті. Саме такий соціалізм називається «зрілим», «розвинутим».
- З'явився також ще один термін — «реальний соціалізм», яким пояснювали труднощі, що існують у суспільстві.
- Основні складові розвинутого соціалізму — це «загальнонародна держава» і «нова історична спільнота людей — радянський народ».

Діяльність П.Шелеста

- Намагався вивести республіку з-під контролю Зовнішторгу СРСР і всіх зовнішньоторговельних відомств союзу.
- Критикував центральні управлінські структури.
- Підтримував розвиток українського народного мистецтва, кінорежисерів с. Параджанова і Ю. Ілленка.
- Боровся з дисидентським рухом.
- Брав активну участь у змові проти М. Хрущова.
- Повністю підтримував жорсткий антизахідний курс брежньовського керівництва.
- Підтримував і сприяв придушенню «Празької весни 1968 р.».
- Виступав за відзначення 90-річчя народження Й. Сталіна
- Ініціював видання багатотомної «Історії міст і сіл УРСР».
- Став ініціатором запровадження Шевченківської премії .
- Ініціював створення державного заповідника на о. Хортиця. Сприяв створенню музею-заповідника в с. Пироговому.
- Захищав українську мову.

Діяльність В.Щербицького

- Підтримував політичний курс Л. Брежньєва.
- Боровся з дисидентським рухом, який фактично був розгромлений.
- Сприяв процесам русифікації і «злиття націй».
- Результативно протидіяв порушенням законності та явищам корупції.
- Виступав проти необдуманих економічних реформ і політики гласності.
- Сприяв докорінній технічній модернізації легкої і харчової промисловості УРСР.
- Чорнобильську катастрофу попервах Щербицький намагався приховати від громадськості.
- Під час перебування його при владі була розроблена і прийнята нова конституція УРСР (1978);
- Збудовано меморіальний комплекс «Український музей історії Великої Вітчизняної війни 1941—1945 рр.»
- Підтримував розвиток спорту, особливо київський футбольний клуб «Динамо».